

Preface

Today, historic heritage is more than just statically interpreted building substance. Basing on the contemporary philosophical hermeneutics developed by Heidegger, Husserl and Gadamer, today we regard an object as an entity remaining in constant evolution and variability, referring not only to its internal structure, but also to its context, understood as a collection of various entities, present in the physical, rational dimension, as well as in the metaphysical, irrational one. This awareness not only allows, but even orders us to search for a model of adaptation of an object, or a part of a city, to contemporary needs, which maintaining the assets and values of historic architecture would allow it to exist in the contemporary and future existential space, in compliance with the fundamental paradigms of the monument protection defined in the famous *Venice Charter* from 1964.

In the era of territorial expansion of cities, also in Poland, constantly increasing their population, city centres often hold historical areas and buildings which require careful protection, as well as post-industrial structures, connected with the decisions to move onerous functions outside the centre zone. In many cases functional transformations of buildings save them from demolition, and for a refined recipient, they are a pretext for obtaining a unique and unconventional form in the final effect, exhibiting additional values, the tradition of the place, material, memory. In European cities, rich in history which often dates back many centuries ago, the authenticity of the preserved heritage becomes very valuable, which may turn out to be an essential asset in the global competition of cities.

Europeans seem to be genetically susceptible to tradition and history. Fascination with historic buildings observed all along, and a detectable bigger distance to modern solutions that can be sensed, encourage investors to look for memorable, romantic places, which have this magnetism of tradition, the unforgettable climate and magic. The introduction of new structures must be preceded with convincing the recipients to new forms. Unique historic values of objects, their climate and wonderful proportions, numerous times have become a model and inspiration for introducing modern forms and shapes in new buildings erected in their vicinity. This does not always concern buildings entered in the list of monuments, or edifices which are centuries old. It could also be buildings erected some ten years ago. This way, the output of the material culture also of our generation will leave new interventions in the tissue of European cities, which will be particularly valuable, because – as Andrzej Tomaszewski wrote in 1996: “...it is the right and moral obligation of an architect to introduce to this environment new values harmonizing with it, which being a work of contemporary architecture today, tomorrow will become a part of the cultural heritage protected by preservation services...” These problems are tackled in the scientific papers presented in the publication, which are the contribution of the Cracow University of Technology in the year of its 70th anniversary in the development of research into the theory and practice of modern protection of cultural heritage.

Wstęp

Dziedzictwo historyczne dziś to coś więcej niż tylko statycznie interpretowana substancja budowlana. Opierając się na współczesnej hermeneutyce filozoficznej rozwijanej przez Heideggera, Husserla i Gadamera, traktujemy dziś obiekt jako byt pozostający w stałej ewolucji i zmienności odnoszonych nie tylko do jego wewnętrznej struktury, ale także do kontekstu rozumianego jako zbiór różnorodnych bytów, obecnych zarówno w wymiarze fizycznym – wymiernym, jak i metafizycznym – niewymiernym. Świadomość tego nie tylko pozwala, ale wręcz nakazuje nam poszukiwać takiego modelu adaptacji obiektu bądź fragmentu miasta do współczesnych potrzeb, który zachowując walory i wartości architektury historycznej, umożliwi jej dalsze trwanie we współczesnej i przyszłej przestrzeni egzystencjalnej, zgodnie z podstawowymi paradygmatami ochrony zabytków, jakie zapisane zostały w słynnej *Karcie Weneckiej* z 1964 roku.

W dobie terytorialnej ekspansji miast, także polskich, zwiększających wciąż liczbę swych mieszkańców, na obszarach śródmiejskich pozostają często tereny i budowle historyczne, które wymagają pieczołowitej ochrony, a także obiekty poprzemysłowe związane z przenoszeniem uciążliwych funkcji poza strefy centrum. Przemiany funkcjonalne budowli są w wielu wypadkach ratunkiem przed wyburzeniem, a dla wyrafinowanego odbiorcy pretekstem do uzyskania w efekcie końcowym niepowtarzalnej i niekonwencjonalnej bryły, mającej dodatkowe wartości – tradycji miejsca, materiału, pamięci. W miastach europejskich, bogatych w historię sięgającą nieraz wielu setek lat, niezwykle cenna staje się autentyczność zachowanego dziedzictwa, co może okazać się istotnym atutem w światowej konkurencji pomiędzy miastami.

Mieszkańcy Europy zdają się być genetycznie obciążeni tradycją i historią. Obserwowana od zawsze powszechna fascynacja historycznymi budowlami i odczuwany większy dystans do rozwiązań nowoczesnych zachęcają inwestorów do poszukiwania miejsc zapamiętanych, romantycznych, mających ów magnetyzm tradycji, niezapomnianego klimatu i magii. Wprowadzanie nowych struktur wymaga przekonania odbiorców do form nowych. Unikalne walory historycznych obiektów, ich klimat i wspaniałe proporcje stały się niejednokrotnie wzorem i inspiracją do wprowadzania nowoczesnych form i kształtów w nowych obiektach wznoszonych w ich sąsiedztwie. Nie zawsze chodzi tu o budowle wpisane na listę zabytków lub liczące kilka stuleci, mogą to być budynki, które powstały kilkanaście lat temu. Wówczas także dorobek kultury materialnej naszego pokolenia pozostawi w tkance miast europejskich nowe interwencje, szczególnie cenne, gdyż jak pisał jeszcze w 1996 roku Andrzej Tomaszewski: „...prawem i obligacją moralną architekta jest wnoszenie do tego środowiska harmonizujących z nim nowych wartości, które będąc dziś dziełem architektury współczesnej, jutro staną się chronionym przez konserwatorów dobrem kultury...” Takim problemom są poświęcone prezentowane w niniejszej publikacji prace naukowe, które są wkładem Politechniki Krakowskiej w jubileuszowym roku 70-lecia działalności w rozwój badań nad teorią i praktyką nowoczesnej ochrony dziedzictwa kulturowego.